

JAN DE CLERCK

(Oostende 1881 - 1962)

DE WITTE ZEE

(1924)

Olie op canvas

68.5 x 96 cm

Getekend onderaan links

Privé-kollektie

Het beschrijven van een werk, het analyseren en becommentariëren van kunst laat ik over het algemeen graag aan anderen over. Niet omdat de schoonheid van een schilderij mij onverschillig zou laten, wel integendeel, maar wel omdat ik mij niet het aureool van kunstcriticus wil aanmeten. Laat mij maar de genietter zijn, hij die als liefhebber verleid kan worden door de schoonheid van het moment, hij die gulzig de mooiheid van het werk in zich opneemt. Laat mij maar de 'beholder' zijn in wiens 'eye' de 'beauty' wordt opgenomen. Toch was ik graag bereid om hier even vanaf te wijken en U mijn eigen impressies, mijn sympathie voor zijn vriendenkring, maar des te meer uit overtuiging dat de kracht en de grootsheid van diens werken nog onvoldoende naar buiten worden gedragen: de Oostendse "grote drie" (Ensor, Spilliaert en Permeke) mogen gerust de "Grote Vier" worden.

Het werk "De Witte Zee" kan misschien wel als een bijna abstract werk aanzien worden. Hoewel de zee een vaak weerkerend element vormt in zijn oeuvre, laat hij zelden louter het water overheersen. Bijna steeds breken vissersloepjes of stukjes land het beeld. Dit is niet zo in dit werk, waar het wit van rustende zee en hetzelfde en toch verschillende wit van mist een aaneensluitend geheel vormen. Het is opmerkelijk hoe eenzelfde werk, in drie talen eigenlijk een verschillende benaming kreeg om toch op hetzelfde neer te komen: de witte zee, verwijzend naar een luchtspiegeling op het kalme, vlakke water; "White sea in silver fog" laat dan weer het accent neerkomen op de mist, één der grote angstaanjagers voor zeelieden, zilverkleurig en doordrongen van licht door het samenspel van zon en gezakte, van regen zwangere wolken; In het Frans heet het dan weer "La mer argentée", waarbij niet langer de mist verzilverd wordt, maar wel haar tegenspeler: de zee. "De Witte Zee" is dus de abstracte combinatie van een wit vlak met discreet aangebrachte horizontale kleureffecten voor het waterlandschap en een diagonale beschildering in even discrete, maar wat grauwere kleuren voor de mist.

Voor vele tijdsgenoten vormen beide natuurelementen, water en mist, een bron van inspiratie. Denken we maar aan Emile CLAUS, die er waarschijnlijk - net als Jan DE CLERCK - vaak mee geconfronteerd werd bij zijn verblijf in Engeland, met o.a. zijn werken "Yellow Evening" of "The Thames, Waterloo bridge"; aan "Le Matin" van Artand de Saint-Martin of aan Frans HENS' "De schelde in de Mist". Bij geen van hen is echter enkel zee en mist aanwezig. Het onderlijnt het unieke van "De Witte Zee" en sterkt me in mijn overtuiging van het bijna-abstracte ervan. Let wel: bijna-abstract, want vanzelfsprekend toont het werk veel meer dan een louter witte canvas. Het laat ons kennismaken met een uitdagende zee, die ons dreigt op te slorpen in een ongekende oneindigheid, een zee - kalm en rustig als geen ander - die ons, achter haar door mist opgetrokken gordijn, zal laten kennismaking met de afgrond van de wereld, het einde van het bestaan.

"De Witte Zee" toont ons een beneveld landschap waarachter gevaar en verdriet voor dat gevaar schuilt. Het verdriet van de "Vissersweduwe" (1918) misschien, waarvan de kleuren dezelfde zijn als bij dit werk, alleen veel, maar dan ook veel explicieter en feller weergegeven als ware het ter onderlijning van het gevaar van een aantrekkelijke, idyllisch mist-zee, waar geen richtingaanwijzers, geen boeien of oriëntatiepunten zijn om ons een vaste koers te laten varen.

Geert Lambert
Schepen van Cultuur van de stad Oostende